Ч. 114 Неділя 22 мая (3 червня) 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Староствах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр

Дальші події в Болгариї.

Новий кабінет в Софії вже зложено, але спокій в столици і краю ще не настав; противно, здає ся, як коли-б справа болгарска, котра досить довго робила заколот і неспокій в Европі, доки аж на кілька літ не притихла, вирину́ла знову на верх. Можна Стамболову робити всілякі закиди, можна казати, що з него зробив ся такий автократа, котрий не зважав навіть на самого князя і робив може без его волі і відомости; можна казати, що він тероризував противну собі партию — але того ніхто не заперечить, що він виратував свою вітчину від пропасти, в яку гнали єї аґітация загранична і роздори партийні; він завів в краю лад і порядок серед найтруднійших обставин і виборов єму повагу і значіне не лиш серед країв балканьских але також і в цілій Европі. Нині Стамболов упав — може бути що з вини власних похибок політичних, а може в наслідок якихсь інтриґ двірских і ворогованя противної партиї, а з его упадком настав знову неспокій в Болгариї, котрий трівожить немало й цілу Европу.

Вчера в ночи повторили ся в Софії знову поважні розрухи; в яких розмірах — трудно ще з нинішних телеґрам пізнати, але здаєсь, що они не обійшли ся без проливу крови, бо телеґрами доносять, що поліция стріляла до людий. Портрети Стамболова і Петкова спалено публично, а таблиці на рогах улиць з їх назвищами позривано. Пропали десь чотири поліцианти і єсть здогад, що їх убито. Розлючена товпа напала на міністра Петрова і побила єго; так само побито віцепрезидента собрания Милева і прокуратора Драмова. Що розрухи мусіли бути дуже поважні, показує ся вже з того, що ціле місто обсаджено войском а дім Стамболова і доми других міністрів стереже також войско. Розрухи ті перенесли ся також на провинцию а войско в цілім краю одержало приказ, щоби заступило поліцию. Однакож доси суть вісти лиш з двох місцевостий о поважнійших розрухах, а то з Татарбазарджіку і з Варни. В сім послідним місті прийшло до кровавої бійки межи сторонниками Стамболова а єго противниками.

N. fr. Presse подає цікаву розмову свого кореспондента з Стамболовом. Він сказав: „Я відповів вчера на промову моїх приятелів, що кабінет подав ся до дімісиї, щоби охоронити права народу і повагу правительства. Так єсть. То противить ся правам народу і повазї правительства, котре має єго довіре, коли корона займає супротив него таке становище, яке займила супротив мого кабінету. Коли князь не мав до мене довіря, то потребував то лиш сказати. Я вже давно утомив ся: був би-м радо уступив. Оскорблень і підпори опозиції зовсїм не було потреба. Серед таких обставин я не міг остати ся. В приватнім житю буду поборювати лиш тих людий, що на мій погляд не мають тих здібностий, щоби забезпечити судьбу Больгариї, а такими суть нові міністри. Супротив корони стою, як я то вже вчера сказав, яко приятель з повного переконаня. Моїм наслїдникам ґратулюю впрочім їх союза з студентами. Між ними єсть також моїх двох многонадійних свояків, з котрих один лише що недавно загрозив мені, що кине мені бомбу під ноги. То люди, котрі нині кричать „Долу — Стамболов!“ а завтра будуть кричати „Долу — Стоїлов! — то єсть дух нових ідей, котрий прокладає собі дорогу і буде ступати по трупах і престолах. Правительство не може з ним робити угоди, хиба що схоче єго вести та іти поперідь него. Того мої консервативні наслідники не зроблять мимо всїх красних слів о ідеальних цїлях. Ми лишили прасї свободу мимо всяких жалоб на нас. Побачимо, що направлять ті люди, котрі відзначили ся доси лиш ретроґрадними ідеями. При вчерашних розрухах бунтували офіцири против мене. Один з них єсть чоловіком, котрий був запутаний в аферу Паніци. Я тогди ощадив єго, щоби довідатись від него про других участників. Так і стало ся, а тепер маю вдяку за то. Нашу армію треба буде вже на дальше держати цілком здалека від політики. Весь сьвіт знає причини того. Вчера допущено, щоби офіцири скріпили ряди студентів. До чого то все? Коли я нераз ставив мої переконаня висше понад закони, то мої наслідники будуть мусїли так само робити, коли схотять успішно боронити край і князя від потайних аґітаций нашого ворога. Словом сказавши: Мене вже утомила управа, коли я в послідних місяцях подав ся три разы до дімісиї. Болгария не загине, як то занадто ревні приятелї кажуть, Болгария буде жити а нарід знайде собі дорогу, на злість своїм ворогам.“

Справи краєві.

Мемориял краєвого Виділу до міністра скарбу в справі реформи податкової.

В полагодженю справозданя податкової комісиї о внесенях дотично поступованя ц. к.

---

3)

З КРАЮ ФАРАОНІВ.

Культурно-етноґрафічні образки з нинішного і стародавного Єгипту.

(Після: Г. Бруґша, Ґ. Рольфса, Т. Наймана і др.)

I.

З Трієсту до Александриї. — Стара Александрия. Александрийска бібліотека. Стовп Помпея. — Рамле і Абукір. — Порт-Саід і канал суеский. — Ісмаіла і Суес. — Гора Синай.

(Дальше.)

Ще не проминув перший образ, як вже представляє ся нашим очам другий, не менше ориґінальний і цікавий. В десять мінут по приїздї корабля до порту підпливають до него великі судна з вуглем і розпочинає ся набиране вугля з такою скоростию, яку майже годі собі увидити. В кілька мінут покриває ся цілий корабель мілким порохом з вугля, котрий засипує щілини і шпари. В Порт-Саїдї єсть вуглева стация, славна на весь сьвіт; тут набирають кораблї вугле з такою скоростию, як може нігде в сьвіті, крім хиба в однім Нагасакі в Японії. Сотки двигарів беруть ся відразу до роботи і настає рух, як в якім муравлиску, коли єго розкинути. В одній хвили бачимо найпризріснїйші типи лиць людий з цілого сьвіта; они біжать по містках на корабель і двигають часто на голих плечах груди вугля, що важать більше як сотнар, або несуть дрібнїйше в кошах і наповняють корабель, а відтак біжать в долину і набирають сьвіже. До сеї роботи беруть ся Єгиптяни, Мурини з Судану, Сомалї, Араби та Бедуіни; при тім кричать всї, співають та вигукують, що аж гомін несе ся далеко, далеко. До кількох мінут набрав вже корабель вугля і готов до дальшої дороги. Тимчасом сходять ся на корабель ще послідні пасажири. На корабли дають знак, єго відчіпають і він пливе поволи дальше каналом аж до Червоного моря.

З корабля перевозять ся подорожні лодками на беріг, віддалений не більше як двіста кроків. Ступаємо на землю і єсьмо знову в Єгиптї. Від морскої лїхтарні аж до єгипетских хат в Порт-Саїдї іде широка дорога вкрита піском, а поза хатами виднїють ся двірки з верандами побудовані на лад европейский. Куди глянути, повно тут малих готелїв, реставраций і каварень, але крамів досить мало. Всюди видко житє ориєнтальне в повній силї: тут стоїть громадка поважно розмавляючих Єгиптян, там іде довгий ряд верблюдів; єгипетскі водоноси, люди, що продають лїмонаду і овочі, викрикують співним голосом та захваляють свій товар і запрошують до купованя; в иншім місци стоять люди з єгипетскими ослами, що їх наймають подорожним під верх; на улици в піску лежать обдерті Бедуіни та вигрівають ся на спеці подібно як ті пси, котрих тут волочить ся всюди велике множество. Всюди же удержують порядок египетскі поліцияни, убрані в мундури на лад европейский.

Від сеї головної улицї, що веде від порту, розходять ся рівнобіжно улицї по місті. В сих улицях один базар коло другого, а в них повнїсько всїлякіх товарів почавши від послідного краму арабского аж до найкрасших виробів маврийскої штуки; тут знаходимо індійскі продукти з Бомбаю, Бенарес, Калькути і Сінґапоре, та вироби хінського і японьского промислу. А як велику мішанину представляють нам тутешні товари, так само представляють мішанину і самі купцї. Головна торговля спочиває тут в руках Греків і жидів, тож і не диво, що подорожному, коли увійде поміж тутешні базари, нагадає ся зараз яка жидівска „зарваниця“ з деяких наших міст европейских; купцї мало не розірвуть тут подорожного, кождий тягне єго силоміць до себе і чи хочеш, чи нї, мусиш щось купити, бодай яку пачку тютюну, щоби позбути ся сеї голоти. По Греках і жидах, котрі походять переважно з Туреччини, слїдують Вірмени та Инди; Єгиптяни і Араби займають ся найменше торговлею. По правім і лївім боцї головної улицї видко що друга хата якийсь — шинок, а з декотрих доходить голос музики і співів. Коли заглянеш до такого шинку, звідки несе ся голос музики, то мимо волї

скарбових властий при стяганю податків і инших належитостий правительственних, Сойм на засїданю з дня 16 мая 1893 року ухвалив:

I) Взиває ся ц. к. Правительство, щоби поручило скарбовим властям найточнїйше примінювати при екзекуциях постанови державного закона з дня 10 червня 1887 р. В. з. д. ч. 74 і инші приписи правні о предметах, котрі виняті спід екзекуциї.

II) Взиває ся знов ц. к. Правительство, щоби поручило ц. к. скарбовим властям увзглядняти з уряду при вимірі правних належитостий ті приписи, котрі впливають на обнижене виміру, також перед правосильностию виміру не стягати належитостий в дорозї екзекуциї.

III) Взиває ся знов ц. к. Правительство, щоби предложило до конституцийного трактованя проєкт закона о належитостях, систематично оброблений, увзгляднюючи притім потребу упрощеня правних постанов і полекші людности (котру то резолюцию Сойм поновив на засїданю з дня 10 лютого 1894). Остаточно:

IV) Поручає ся краєвому Видїлови, щоби представив в відповідний спосіб Є. Е. п. Намістникови, яко президентови краєвої дирекциї скарбу, також Є. Е. п. Мінїстрови скарбу економічне положенє краю, загрожене в високім степени податковим перетяженєм, рівночасно виказуючи наглячу потребу вдоволеня жаданям Сойму, обнятим в резолюциях від I—III".

Виконуючи повисше порученє Сойму виготовив тепер Видїл краєвий в сїй справі мемориял до Є. Ексц. п. Мінїстра скарбу Пленера. В мемориялї тім просить Видїл краєвий п. Мінїстра скарбу, щоби заповіджена в 1892 р. реформа податків безпосередних була доповнена основною реформою обовязуючих законів о належитостях. Дальше домагає ся Видїл краєвий реформи законів о належитостях з 1850 р. з увзгляднєнєм при укладаню нового проєкту тої засади, щоби менші спадщини, особливо же межи старшою а молодшою лїнією, були низше уподатковані і наколи вартість спадщини не переходить 400 зр., були зовсїм вільні від належитостий.

Мемориял свій закінчив Видїл краєвий просьбою, щоби п. Мінїстер скарбу зволив прихилити ся до бажань і жадань виявлених в ухвалах соймових і дав трохи пільги перетяженій податками людности Галичини.

Повисший мемориял переслав Видїл краєвий на руки Президиї Намістництва з просьбою о предложенє его з піддержанєм Є. Ексц. п. Мінїстрови скарбу. Крім того закомунїкував Видїл краєвий той мемориял Колу польскому на руки предсїдателя п. Залеского і Є. Ексц. п. Мінїстрови Яворскому з просьбою о підпору бажань краю супротив Правительства центрального. Відпис того мемориялу переслав Видїл краєвий також віцепрезидентови краєвої Дирекциї скарбу п. Коритовскому.

Перегляд полїтичний.

Нинї кінчать ся засїданя Палати послів, а слїдуюча сесия парляментарна збере ся аж в осени мабуть в падолистї.

В виду вістий в „Дїлї", мов би то клюб руский зложений з 5 послів приступив до правительственної коалициї, оголосив пос. Підляшецкий, тимчасовий голова клюбу, письмо, в котрім констатує, що згаданий клюб придержує ся як доси так і тепер полїтики вільної руки.

Угорске мінїстерство Векерлього упало. Є. Вел. Цїсар покликав бана хорватского гр. Кін-Гедерваріого і поручив єму утворенє нового кабінету. Є. Вел. Цїсар має нинї виїхати до Будапешту. Коли Векерле вернув вчера вечером до Будапешту, зроблено єму величезну овацию. На двірци зібрало ся множество народу, витаючи его грімкими окликами. На вацівскім бульварі відпряжено конї, котрими їхав Векерле, а люди самі его тягнули. В клюбі лїберальної партиї здавав відтак Векерле справу з своєї дїяльности. Всї товариші Векерлього мали заявити, що не вступлять до кабінету Гедерваріого.

Кн. Алексїй Караджорджевич оголосив в N. fr. Presse письмо, в котрім доказує, що лиш він з родини Караджорджевичів має право до сербскої корони і коли-б нарід сербский рішив ся покликати на престол першу сербску династию, то він готов би тогди виступити з своїми правами.

З Софії доносять, що Стамболов рішив ся виїхати за границю. Президент мінїстрів Стоілов видав приказ, котрим всїх арештованих в дорозї адмінїстрацийній випущено на волю.

Новинки.

Львів дня 2 червня.

— **Що може добра воля!** На народний театр вплинули на руки комітету в Перемишли такі дальші жертви: З пушки на „Бесїдї" 8 зр. 40 кр., а картове на „Бесїдї" 3 зр. 15 кр., з пушки в „Народній Торговли" 1 зр. 50 кр.; на руки п. Цеглиньскої зложили: о. Т. Ярема зі складок на „Бесїдї" 7 зр. 60 кр., о. І. Бурмич 1 зр., о. Т. Сїнкевич декан з Черняви 5 зр., о. Сподарик парох з Ярославич через проф. Малиновского 5 зр.; на руки п. меценасової Кормошевої: о. І. Івасївка 10 зр. о. Ос. Лїсковацкий 1 зр., о. Ст. Онишкевич 2 зр.; відсотки від „Народної Торговлї" за 1893 рік 6 зр. 53 кр., — разом з попередно виказаними комітет в Перемишли зібрав 959 зр. 7 кр. Такі гроші може зібрати один комітет, що вміє і хоче брати ся до такої важної справи.

— **Субвенциї на місиї католицкі.** З суми 3000 зр. призначеної Соймом на місиї католицкі, Видїл краєвий призначив для гр. кат. львівскої архідиецезиї 1000 зр., для гр. кат. перемискої диецезиї 150 зр., а для гр. кат. станїславівскої диецезиї 750 зр. Субвенциями тими розпоряджають єпископскі конеисториї.

— **Школа Маркіяна Шашкевича.** На засїданю ради міста Львова дня 31 мая поставив др. Шараневич внесене, щоби школу ім. Шашкевича перенести з улиці Городецкої до середини міста. Бесїдник зазначив, що поміщенє сеї школи в будинку міскім, котрий не відповідає вимогам шкільним, причинило ся до зменшеня фреквенциї в тій школї, до котрої ходили перше дїти з цїлого міста. Отже заряд школи і учителї просили др. Шараневича, щоби підніс сю справу в радї міскій і просив о відповіднїйший будинок. Се внесенє підперло 15 радних, а рада міска має его реґуляміново трактувати.

— **Пригадуємо,** що загальні зборп „Бурси рускої" в Тернополи відбудуть ся в середу дня 6 лат. червня с. р. о 2 год. по полудни, а в браку приписаного статутами числа членів — того же дня о 6 год. вечером. В мисль §. 25 статутів збори будуть уважати ся повними, хоч би більше число членів не зібрало ся. Засїданя відбудуть ся в комнатах „Рускої Бесїди" при ул. Паньскій в камениці п. Зоммерштайна побіч будинку ц. к. Староства. Видїл упрашає умильно своїх членів на сї збори, щоби обговорити всесторонно важні справи і зложити рахунки з виконаної будови дому Бурси. — *Др. Лучаковский*, предсїдатель.

— **Напасть.** Найвисший трибунал у Відни займав ся сими днями справою, що спонукала минувшого року старших супругів Освальдів в Ряшеві до самоубійства. Справа була така: При 16-ім полку гузарів в Ряшеві служив рушникар Константин Освальд. В войсковій службі був вже 33 роки і все тїшив ся поважанєм настоятелїв і товаришів за для своєї честноти. З жінкою мешкав в полкових бараках. Коло него в тім самім бараку мешкав властитель полкової кантини, Герцберґ, з двома дочками. В початках 1892 року почала одна з них, Ройза, красти гроші вітцеви з кантини і давати їх переховувати Освальдовій, що нїчого не знала про їх походженє. — Кілька тижднїв пізнїйше прийшла до панї Освальдової

нагадують ся ті слова, котрими мали відозвати ся чеські виходцї до Колюмба, коли він відкриваючи новий сьвіт станув на американьскій земли: I my jsem tade, pane Kolumbe — і ми тут пане Колюмбе! Де не стрітиш ческого музиканта або ческу арфінїстку? І Порт-Саїд не може без них обійти ся, а ческий патріот їдучи в далекий сьвіт, коли затужить за своєю піснею, потребує лиш задержатись в Порт-Саїдї а певно і тут почує свій імн народний „Kté domuv moj".

Крім самого житя нема в Порт-Саїдї нїчого так дуже цїкавого; кілька більших будинків, кілька мошей і дві церкви католицкі та міский „парк" з кількадесять знидїлими деревами тамариндовими і альоесами — от і все що тут яко-тако може ще інтересувати. Найінтереснїйший тут може ще шейх, котрому приїхавши до міста годї не зробити візити. Він сидить собі поважно на земли „по турецки" загнувши ноги під себе і дивить ся лиш, щоби єму при пращаню дати що „для бідних"; він дїлить ся опісля грішми з проводирем, котрий спроваджує до него гостий. З будинків замітна тут велика мошея з припираючою до неї магометаньскою школою, хоч в серединї мошеї нема також нїчого незвичайного. В магометаньскій школї за то цїкава велика керниця, витесана з піскового каменя, а призначена до умиваня ся після постанов магометаньскої віри. В камени окружаючім головну керницю, єсть множество маленьких керничок, в котрі спливає вода з головної керниці. Крім того єсть тут ще саля, в котрій продукують ся єгипетскі співачки. На широкім диванї під одною стїною сидять чотири або пять співачок, закритих після єгипетского звичаю так, що ледви лиш очи їм видко, і цїлі в золотї і сріблї. Коли являть ся гостї, то виступає ще кількох мужчин і зачинає ся спів, котрого краси Европеєць не в силї зрозуміти. Тимчасом гостям подають нарґіле (водну люльку) з чотирома або шістьма пипками, хто хоче, дістане чібук (люльку на довгім цибусї), набиту добрим тютюном єгипетским а до того обносять ще чорну каву або шербет.

Обійшовши місто вертає чоловік утомлений і повен пороху назад до пристанї, а ідучи берегом може ще побачити, особливо коли магометаньске сьвято байраму, виючих дервішів, котрі виспівуючі крутять ся в однім місци довкола себе, підскакують та вихиляють ся, доки їм аж піна не потече з рота і они діставши якихсь нервових корчів не упадуть мов мертві на землю. В пристани чекають вже лодки, котрі забирають подорожних і везуть на корабель.

Аж на корабли приходить чоловік знов трохи до памяти і рад, що вже знайшов тут знову трохи спокою; єму здає ся, що вернув в свої тихі сторони і до спокійного, упорядкованого житя европейского.

Але незадовго робить ся і на корабли неспокій. Служба корабельна зачинає лагодити ся в дальшу дорогу; керму корабельну продовжають, щоби в прикрих закрутах каналу можна кораблем лїпше кермувати; приносять почтові міхи призначені до Індиї, капітан відбирає папери корабельні, проводир (лоцман) стає на містку корабельнім, машина зачинає сопіти а коли з найблизшої стациї дадуть знак, що канал вільний, рушає корабель з місця і суне ся поволи дальше. Тут вже й місце розповісти дещо про канал суеский.

Вже в глубокій старинї, бо на яких півтора тисяча лїт казав був Фараон Сеті I. викопати канал від ріки Нїлю, долиною, що зве ся нинї місто Ісмаіла і озеро Тімсах. Здає ся, що в ту пору Червоне море кінчило ся аж сим озером, але було місцями, особливо коло Суесу, званого давнїйше Клїсма, вже так мілке, що в догідну пору можна було переходити через него пішки. За пізнїйших королїв єгипетских сполучувано ще кілька разів каналом море Червоне з Нїлем, а навіть ще за римских часів був такий канал, але пізнїйше вийшов він з ужитку і лишились з него ледви слїди. Аж в сорокових роках, прийшло було на гадку турецкому намістникови Мегметови Альому, котрий став ся був фактично самостійним паном в Єгиптї, викопати канал, котрий сполучав би море Середземне з Червоним. Мегмет Алї хотїв тим способом звернути всю торговлю европейску з Індиями до Єгипту і тим способом збільшити свої доходи та стати ся зовсїм независимим від Туреччини. Він наклонював тогди до сего предприємства Австрию, але австрийскі полїтики, видко мало оцїняли вагу такого каналу і длятого а мабуть також і з причин полїтичних пустили сю справу у французскі руки. Французский ґенеральний консуль Фер-

довоїтретя дочка Герцберґа, Ґустава, вихрещена— жінка вахмістра Дере — і відобрала всї зложені сестрою ощадности. Освальд дізнавши ся о тім, що жінка переховуе чужі гроші, заборонив їй сего і повідомив Герцберґа, що дочка переховуе у жінки гроші. Аж тепер дізнав ся Герцберґ, що дочки обкрадали его вже від довшого часу. Ройза призпала ся до всего і заявила, що вибрала з каси вітця около 1000 зр. Герцберґ не зробив нїчого дочцї, лише загрозив Освальдам, що видасть їм процес о помагане дочцї в крадежи, если не віддадуть ему тих 1000 зр., що зложила у них Ройза. Хоч Освальди були цїлком невинні, бо не знали нїчого, з відки походять гроші і хоч зі зложених Ройзою гроший не лишив ся у них нї крейцар, бо все забрала третя дочка Герцберґа, Ґустава Дере, то однако, щоби оминути скандалу дали Герцберґови 200 зр., а Ґустава віддала ему 300 зр. Тогди виставив Герцберґ Освальдови письменне заявлене, що не мае до него нїяких претенсий. Тимчасом дочки Герцберґа розголосили, що зложили у Освальдів не 1000 але 3000 зр. і Герцберґ причепив ся знов Освальда та загрозив ему процесом, если не заплатить ему сих гроший. Освальди, що не мали маетку, попали в наслїдок погроз лакомого жида в таке роздразнене, що не могли спати по ночах, а вкінци відобрали собі жите. В полишенім листї заявили, що рішили длятого умерти, бо не могли довше терпіти напастий Герцберґа. На основі сего листу зарядив суд ряшівский слїдство карне против Герцберґа а по переведенії розправі засудив его за вимушене на півтора року тяжкої вязницї. Против того засуду вніс Герцберґ жалобу неважности. Отже ту жалобу розбирав найвисший трибунал і по розправі відкинув та затвердив засуд першої инстанциї. — Тепер вніс Герцберґ відклик з причини за високого — як думае — виміру кари.

— **Небезпечних конокрадів** арештувала вчера полїция; суть ними Шльома Ґотліб, его жінка Міндля і Стретина Пілят. Они належали до тої катаги конокрадів, котра вже від довшого часу врала конї в околици Львова.

Господарство промисл і торговля

Товари корінні.

(Дальше).

Ужиток цукру, его продукция і торговля ним. Ужиток цукру есть так загально звістний, що майже злишним було би о тім говорити. Звичайний білий цукор уживае ся до солодженя всїляких страв і напитків, до фабрикациї чоколяди, всїлякого рода цукорків і взагалї до виробів цукорничих. Цукор розпущений у водї і огрітий аж близько до тої теплоти, в котрій кипить, тратить поволи здібність до кристалїзованя, і то тим більше, чим густійше его розпущено, а що він при тім мае ще й то до себе, що не допускае гнитя, то уживае ся длятого до робленя конфітур. Зле заварений, т. е., недоварений або переварений сируп на конфітури, цукріе в них, значить ся, кристалїзуе і збивае ся в грудки. Овочі в сильно завренім цукрі, покривають ся скристалїзованою масою і називають ся тогди кандизованими овочами. Розпущеного і перепаленого аж до брунатности цукру уживають в кухнях до закрашуваня росолу, щоби виглядав брунатно, нїби з булїоном. В той сам спосіб робить ся т. зв. тинктура цукрова, котрої уживають до крашеня лїкерів, руму, араку, вина, пива, сосів до печень а навіть кави. Ту тинктуру роблять нинї майже виключно лиш з бараболяного цукру. Тинктуру до лїкерів, руму і т. д. запалюе ся менше, до пива — більше.

Цукор яко лїк мае також важне значінє; він живить і кров від него рідне а слиз (флеґма) розпускае ся і лекше відходить — в сїм лежить вага уживаня цукорків на кашель. Найбільше додае ся его до таких лїків, котрі мають немилий смак. Ледоватий цукор, потовчений і розтертий з жовтком есть улюбленим лїком на хрипку і нежит (катар) грудний. В тій самій цїли уживають також т. зв. у нас вівсяного цукру; есть то білий цукор розпущений у водї з вивареного ячменю; его заварюють на густо, виливають на камінні плити, розтягають в руках, доки ще теплий, через що він набирае в себе воздуха і стае дїрчастий та білий а відтак краюють его в довгі куснї і скручують в лїсочки, котрі опісля розкравують на меншї куснї. Цукор піддержуе також травлене при надмірнім ужитку товстих страв і алькоголїчних напитків а то есть причиною, що по великопаньских обідах подають наконець цукри. Надмірне уживане цукру есть однакож шкідливе, бо тогди творять ся від него в жолудку кваси і псуе ся на зубах т. зв. полива (ґлязура) особливо же тогди, коли цукор гризе ся зубами.

Цукор грозновий або бараболяний уживають там, де его вироблюють у великій скількости, замість звичайного цукру до кави і чаю, хоч він не так солодкий як звичайний цукор. Розпущений у водї або в спіритусї не кристалїзуе ся він на ново і длятого надае ся дуже добре до робленя конфітур і лїкерів. Позаяк з него творить ся безпосередно алькоголь, то его додають в обчисленій скількости до слабших вин, в котрих робить ся з него алькоголь. Давнїйше додавано до вина готового вже алькоголю, але то тепер заказано. Додаване того цукру до вина не есть нїчим шкідливим, бо оно есть лиш доповненем того, чого вже сама природа не дала: коли в грознах не було достаточно того цукру, то можна его прецї додати до вина зробленого з тих грозен. Тепер, коли чим раз більше зачинають виробляти вина з парічоко, верпин (аґресту) і т. д., то й ужиток сего цукру стане ще більший. Цукру грознового уживають дальше при вироблюваню медівників замість меду, до робленя бомбонів, муштарди і т. д., а вже в найбільшій скількости роблять з него тинктуру цукрову. В тій цїли топить ся цукор грозновий у великих кітлах, доки аж не зробить ся з него темно-брунатна маса, котру відтак розпускае ся у водї, налипкий, темно-брунатний плин. При топленю додае ся ще часто соди.

Цукор виробляли люди вже в дуже давних часах, первістно лиш з тростини цукрової. Вже старі Греки і Римляни знали его, але уживали его лиш на лїк і він був тогди ще дуже дорогий. Тростину цукрову занесли Араби вже в 12 столїтю до Єгипту, на Сицилїю і Мальту, а в половинї 15 столїтя почали еї садити також в полудневій Европі. По відкритю Америки занесено еї і туди, а 1553 р. висилало вже Мехіко свій цукор до Іспанії. Цукор в бураках відкрив берлиньский аптикар Маркґраф в 1747 р., а берлиньский хемік Ахард етав перший виробляти цукор з бураків в 1796 р. і заложив фабрику цукру буракового в Куперно на прускім Шлеску. Однакож найперша фабрика того цукру, котра вже виплачувала ся, станула в двайцяти роках сего столїтя в Кведлїнбурзі в прускій Саксонії. В 1841 р. мала вже Франция 370 фабрик цукру, а Австрия всего лиш 70.

динанд Лєсепс предложив був ще в 1854 р. плян сего каналу тогдїшному кедивови Саідови-паші а той затвердив его і в 1859 роцї зроблено перший закіп. Робота тягнула ся аж до 16 падолиста 1869 року і того дня отворено канал в присутности Его Величества Цїсаря Франц Йосифа, францускої цїсаревої Евгенії, віцекороля Ісмаіла-паші та других достойників. Викопане каналу коштовало около 190 мілїонів зр., на котру то суму зложили були головно Французи акциями около 120 мілїонів, а останок заплатив сам віцекороль египетский. Пізнїйше викупили були від него Анґлїйцї значну часть акций, а запанувавши опісля в Египтї, стались також і фактичними панами каналу. За переплив кораблїв каналом визначено досить велику оплату і вже в 1872 р. узискано з того 1,035.639 зр. чистого зиску. Як з кождим роком збільшав ся рух кораблїв на каналї, можна побачити із слїдуючих чисел: в 1870 р. переїхало каналом до Индий ще лиш 486 кораблїв; в 1872 р. — 1082; в 1876 р. — 1457; в 1880 р. — 2026, а в 1884 р. переїхало вже аж 3284 кораблїв. Найбільше перепливають суеским каналом анґлїйскі кораблї, бо вже 1884 р. переплило їх сюди аж 2474, підчас коли францускх переплило в сїм часї лиш 300, а росийских ледви 17. З сего вже видко, як великої ваги став ся сей канал для Анґлїї і нікого не подивуе, що ся держава старала ся всїма силами запанувати в Египтї, а тим самим і взяти канал під свій вплив.

Канал суеский есть 156 кільометрів (майже 21 миль) довгий, верх води 58 до 100 метрів, а в сподї 22 метри широкий, а 8 метрів глубокий. Ширина его, як видимо, не есть всюди однакова. Его копано лавами, значить ся так, що н. пр. в найширшім місци викопано землю на 100 метрів широко а на метер глубоко; від сего місця лишено лаву на кілька метрів по обох боках широку, а відтак копано знову в спід, зроблено знов одну лаву і т. д. аж викопано наконець послїдну верству на 22 метри широку, а цїлий канал до глубини 8 метрів. Самою серединою есть отже канал найглубший і лиш туди можуть переходити великі кораблї; але місцями есть він так вузкий, що два кораблї не можуть розминути ся і длятого пороблено вздовж цїлого каналу 13 стаций, на котрих можуть кораблї розминати ся. На тих стациях викопано з боків землю, на 500 до 600 метрів далеко, так глубоко, що один корабель може тут завернути в бік, а другий тимчасом пливе серединою. На кождій стациї суть уставлені сиґналові стовпи так, що їх видко з одної стациї на другу, а синими хоругвами і чорними бальонами дае ся з них відповідні знаки. Кораблї, що перепливають каналом, не сьміють глубше сягати у воду як півосьма метра, а також не вільно їм робити на годину більше як 10 кільометрів.

(Дальше буде.)

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 2 червня. Е. Вел. Цїсар мае завтра вечером виїхати на кілька днїв до Будапешту.

Лондон 2 червня. Палата послів ухвалила 218 голосами против 52 кредит для Уґанди в сумі 5.000 фунтів штерлїнґів.

Софія 2 червня. Видано строгий приказ в цїли удержаня порядку в містї. Проклямациями завізвано людність, щоби здержала ся від всяких демонстраций. Полїцию заступлено всюди войском. Підчас розрухів в ночи стріляла полїция до людий, аж кавалерия здержала дальшу акцию полїциї.

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1894, після львівск. год.

Відходять до

	Поспішний		Особовий			
Кракова	3·00	10·46	5·26	11·11	7·31	—
Підволичиск	6·44	3·20	10·16	11·11	—	—
Підвол. Підзам.	6·58	3·32	10·40	11·33	—	—
Черновець	6·51	—	10·51	3·31	11·06	—
Стрия	—	—	10·26	7·21	3.41	7·46
Белзця	—	—	9·56	7·21	—	—

Приходять з

	Поспішний		Особовий			
Кракова	3·08	6·01	6·46	9·36	9·36	—
Підволочиск	2·48	10·06	6·21	9·46	—	—
Підвол. Підзам.	2·34	9·49	9·21	5·55	—	—
Черновець	10·16	—	7·11	8.13	1·03	—
Стрия	—	—	9·23	9·10	12·46	2·38
Белзця	—	—	8·24	5·21	—	—

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

В інформаційнім бюрі ц. к. австр. зелїзниц державних у Львові ул. Третого Мая ч. 3. (Готель Імперіяль) продае ся білети полосові і окружні, пляни їзди і тариф у форматї кишеневім і дае ся інформациї в справах тарифових і перевозових. У тім бюрі, а також у такім самім бюрі у Відни (I. Johannengasse 29) уділяе ся устних або письменних пояснень в справах служби на ц. к. австр. зелїзницях державних. О скілько підручники зізволяють, можна тамже засягнути інформаций що до решти австро-угорских і заграничних зелїзниць.

За редакцию відповідае Адам Креховецкий.

З друкарнї В. Ловиньского під зарядом В. І. Вебера.